

Crime in Turkish Children's Literature: Historical Artifact Smuggling*

Yasin Mahmut YAKAR**

Received date: 29.06.2017

Accepted date: 04.10.2017

Abstract

Historical artifact smuggling designated as the illegal trade of a material created long time ago and having a historical value, is a crime that should be controlled in order to protect our cultural heritage. The objective of this study is to determine the impact of historical artifact smuggling on Turkish children's literature. In this vein, document analysis was used in the present research since this design enables us to examine the relevant works in detail. Therefore, the works having historical artifact smuggling in its fiction, were first read without any record then this crime was found in the works. Then, the works were read both by the researcher and a qualitative research specialist with records. The elements concerning historical artifact smuggling were encoded. The data encoded were exposed to content analysis in order to be examined in detail and the similar codes were regrouped under the relevant categories. The results showed that the elements of historical artifact smuggling crime were found in the content of the works. In addition, it was found that suspicious approach to foreigners in the works, historical artifacts are important components of both national and international cultures as well as related messages were determined.

Keywords: Children's Literature, Göl Çocukları, Uyuyan Topaç, Dolunay Dedektifleri-1, Eski Eser Kaçakçıları.

*The present study was presented at Cukurova University in the symposium held between 11-13 May 2016 entitled "Fatih Erdoğan in children and youth literature" under the title "Detective elements in Fatih Erdoğan's Works" and revised and extended.

** Assist. Prof., Erzincan University, Faculty of Education, Department of Turkish Language and Social Sciences Turkey, ymyakar@erkzncan.edu.tr

Türk Çocuk Edebiyatına Yansıyan Suç Olgusu: Tarihî Eser Kaçakçılığı*

Doi numarası: 10.17556/erziefd.323215

Yasin Mahmut YAKAR**

Geliş tarihi: 29.06.2017

Kabul tarihi: 04.10.2017

Öz

Uzun zaman önce meydana getirilmiş ve tarihî değeri olan bir eserin yasadışı yollardan ticaretini yapmak olarak tanımlanabilecek tarihî eser kaçakçılığı, kültürel mirasımızı korumak için engellenmesi gereken bir suç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, tarihî eser kaçakçılığı suçunun Türk çocuk edebiyatına yansımaları tespit edebilmektir. Bu bağlamda çalışmada doküman analizi deseni kullanılmıştır. Doküman analizi deseninin kullanılmasının nedeni bu desenin söz konusu eserler üzerinde derinlemesine inceleme yapma olanağı sağlamasıdır. Bu amaçla kurgusunda tarihî eser kaçakçılığı bulunduğu düşünülen eserler önce araştırmacı tarafından herhangi bir kayıt tutulmadan okunmuş ve çalışma grubundaki eserlerde söz konusu suçun yer aldığı belirlenmiştir. Sonrasında bu eserler araştırmacı ve bir nitel araştırma uzmanı tarafından kayıt tutularak okunmuş, eserlerdeki tarihî eser kaçakçılığına ilişkin unsurlar belirlenerek kodlanmıştır. Ardından kodlanan bu veriler daha derinlemesine incelenebilmesi açısından içerik analizine tabi tutulmuş, benzer özellikteki kodlar ilgili kategoriler altında birleştirilmiştir. Çalışma sonucunda çalışma grubundaki eserlerin içeriklerinde tarihî eser kaçakçılığı suçuna ait unsurların yer aldığı, bunun yanında eserlerde yabancılara temkinli yaklaşma, tarihî eserlerin ulusal ve evrensel kültürün önemli bileşenleri olduğu gibi iletilerin de bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çocuk edebiyatı, Göl Çocukları, Uyuyan Topaç, Dolunay Dedektifleri-1, Eski Eser Kaçakçıları.

* Bu çalışma 11-13 Mayıs 2016 tarihinde Çukurova Üniversitesince düzenlenen “7. Ulusal Yaşayan Yazarlar Çocuk Edebiyatında Fatih Erdoğan Sempozyumu”nda sözlü olarak sunulan “Fatih Erdoğan’ın Eserlerinde Polisiye Unsurlar” adlı çalışmanın genişletilmiş ve gözden geçirilmiş hâlidir.

** Yrd. Doç. Dr. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi ABD, ymyakar@erzincan.edu.tr

1. Giriş

Çocuk edebiyatı çocukları yetişkinliğe hazırlayan ve çocuk bakışına uygun hazırlanmış bir geçiş dönemi edebiyatıdır. Şüphesiz bu edebiyatın çocuklarda estetik bir haz uyandırmasının yanında onlara okuma alışkanlığı kazandırması da gereklidir. Nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle doğru zamanda karşılaşmış çocukların okumayı vazgeçilmez bir alışkanlık hâline getirecekleri söylenebilir. Çocukluk ve ilk gençlik dönemini yaşayan bireyler için kaleme alınmış polisiye eserler, okuma alışkanlığının kazanılmasında öncelikli olarak kullanılabilir. Bu bağlamda çalışmada çocuklar için kaleme alınmış ve polisiye kurgulu Ayşegül'e Ne Oldu?, Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde, Uyuyan Topaç, Eski Eser Kaçakçıları, Göl Çocukları, İstanbul'u Çalıyorlar ve Çalınan Kent adlı eserler söz konusu kitaplarda yer alan tarihi eser kaçakçılığı suçunun yansıması bakımından incelenmeye çalışılacaktır. Literatürde böyle bir çalışmanın olmaması bu çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır.

Polisiye roman, hem ülkemizde hem de dünyada ciddi bir okur ve hayran kitlesine ulaşmış, zaman zaman edebî niteliğiyle ilgili yapılan tartışmalara rağmen güncelliğini ve önemini sürdüren bir edebiyat türüdür. Türkçe Sözlük'te polisiye kavramı "konusu polisin ilgilendiği alanlarda olan" ifadeleriyle karşılanmaktadır. Polisiye roman ise "konusunu polisin görev alanına giren olaylardan seçen roman" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011: 1936). Gezer, polisiye romanı "zekice planlanmış bir cinayet ve bu cinayetin nasıl işlendiğini çözmeye, katili-okuyucuyla birlikte-bulmaya çalışan bir dedektif veya polis etrafında şekillenen roman türü" olarak değerlendirmektedir (2006: 3). Tabii burada polisiye romanın sadece cinayetlerle ilgilenmediğini ya da konu olarak sadece birtakım gizemli cinayetlerin çözüm sürecini almadığını belirtmek gerekir. Çünkü kimi polisiye eserler son derece basit nedenlerle ve şekilde işlenmiş cinayetleri konu alabilmekte, kimi zaman ise polisiye edebiyatın birtakım alt türlere bölündüğü görülmektedir. Örneğin, casusluk faaliyetlerini konu alan ya da suç ve suçluyu bulmaktan çok suçu oluşturan bireysel ve toplumsal nedenleri ve bu noktada adalet sistemini sorgulayan polisiye eserlerin de varlığı dikkat çekmektedir.

Çocuk edebiyatı, "gelişme ve yetişme çağındaki çocukların dil düzeyine, duygu ve düşünce dünyasına anlama ve kavrama becerilerine seslenen bir edebiyat olarak tanımlanmaktadır (Şimşek, 2005: 30). Özellikle bireyin nitelikli bir okur olarak gelişimini tamamlayabilmesi için çocuk edebiyatı kilit önemdedir. Çünkü küçük yaşlardan itibaren hem biçim hem de içerik bakımından yaşlarına göre hazırlanmış edebi verimlerle karşılaşan bireyler nitelikli okur kimliği kazanabilirler. Polisiye edebiyat da içerdiği maceraya dayalı kurgu nedeniyle çocukların ilgisini çeken bir konumdadır. Stebler'in (2011: 135) tespitiyle çocuklar, 10-12 yaşından itibaren polisiye-macera türündeki eserlere ilgi duymaya başlarlar. Çocukluk ve ilk gençlik dönemine hitap eden polisiye eserler için Asutay "Genç ve çocuk karakterlerin veya çoğunlukla kahramanın öne çıkmasını sağlayan, oyun gibi ve bir macerada gizemli olayları çözmeye çalışan ve şiddet, vahşet vs. olmaksızın çocuklara ve gençlere uygun gizemli bir olayı çözerken onları eğlendiren polisiye veya dedektif anlatılar" (2013: 370) tanımını yapmaktadır. Polisiye eserler yetişkinler için çoğu zaman bir zaman geçirme, eğlenme veya edebî haz alma işlevi görür. Bununla beraber çocuktaki serüven duygusuna hitap etmeleri, aynı zamanda içerdikleri gizem ve karmaşık olaylar nedeniyle çocuklarda analitik düşünme yeteneğinin gelişmesine de katkıda bulunurlar (Yakar, 2014: 677).

Çocuklar için kaleme alınan polisiye eserler, yetişkinler için kaleme alınanlardan farklı olmak zorundadır. Buradaki fark sadece kullanılan dil malzemesi değil, aynı zamanda içeriktir. Çocuklar için hazırlanan polisiye türdeki eserlerde yer alan karakterler, çocuk gerçekliğine uygun resmedilmeli, idealize karakter sarmalına düşülmemelidir. Bunun yanında aşırı şiddet ve buna dayalı unsurlar da bulunmamalıdır (Yakar, 2014: 677). Kurgusal olarak bakıldığında çocuklar için kaleme alınmış polisiye türdeki eserlerde suçun oluşum aşamaları mutlaka belirtilmeli, olay rastlantılarla değil, gerçeğe uygun yöntemler kullanılarak çözümlenmelidir. Bunun için yapıtta merak ve şüphe duygusu canlı tutularak çocuğun ilgisinde süreklilik sağlanmalıdır. Çocuklar için suç kavramı yetişkinlere göre daha farklı anlamlara geldiğinden yapıttaki suça ait unsurlar çocuğun yaş dönemine göre düzenlenmelidir (Karagöz 2013: 168-169).

Çocuklar için kaleme alınmış polisiye eserlerde yer alan çocuk kahramanlar, birinci olarak dedektif (polis) rolüne soyunur ve dedektiflik yaparlar. Bunun yanında çocuk kahramanlar, yetişkin dedektifin (polis), yanında yardımcı rol alabilirler. Üçüncü olarak çocuk kahramanlar, dedektif (polis)lere karşı olabilirler. Bu tür polisiyelerde dedektif (polis) rolündekiler, niteliksiz ve beceriksiz olarak çizilir. Son olarak da çocuk kahramanlar, polisiye türünü alaya alan hikâyelerde yer alabilirler(Lange, 2005'ten akt: Karagöz, 2013: 169).İncelenen eserlerde yer alan tarihi eser kaçakçılığı suçu hakkında 21.07.1983 tarihli Kültür ve Tabiat Kanunlarını Koruma Kanununda "Bildirimi yapılmamış olan kültür ve tabiat varlığını satışı arz eden, satan, veren, satın alan, kabul eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır." (Madde 67) hükmü yer almaktadır. Yine bu tür eserlerin yurt dışına kaçırılması suçu hakkında "Kültür ve tabiat varlıklarını bu Kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır." (Madde 68) cezası ön görülmektedir. Tarihi eser kaçakçılığının adli boyutunun yanında binlerce yıllık bir mirasa sahip ülkelerin sahip olduğu kültürel/tarihi varlıkların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından da mutlaka önlenmesi gereken bir eylem olduğunu belirtmek gerekir.

Türkiye'de polisiye çocuk ve ilk gençlik edebiyatıyla ilgili yapılmış çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bunlardan ilki Yiğit (2005) tarafından yapılan ve Peyami Safa'nın polisiye-macera türündeki eserlerini çocuk edebiyatı açısından inceleyen yüksek lisans tezidir. Bu tezde polisiye romanın dünya ve Türkiye'deki tarihî gelişiminden bahsedilmiş ve Peyami Safa'nın polisiye türdeki eserleri tanıtılarak çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmiştir. İkinci çalışma ise Torun tarafından 2011 yılında yapılmıştır. Çalışmada Türk-Alman çocuk ve gençlik dedektif öyküleri dil ve edebiyat eğitimi açısından değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın temel hareket noktasını ise iki toplumun çocuk ve gençlik edebiyatlarında yer alan polisiye öykülerin özellikle okuma becerisi ve diğer dil becerilerine olan katkılarını tespit etmek oluşturmaktadır. Bu konudaki üçüncü çalışmayı ise Asutay 2013 yılında yapmıştır. Asutay bu çalışmada polisiye çocuk öyküleriyle edebiyat eğitimi üzerinde durmuştur. Çalışmada altı kitaplık bir seri olarak kaleme alınan polisiye roman dizisinin edebiyat eğitimi bağlamında kullanılabilirliği tartışılmıştır. Yakar (2014) tarafından yapılan çalışmada polisiye Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatının tarihi ve bugünkü durumu değerlendirilmiştir. Söz konusu dört çalışmayla kaleme alınan bu çalışma arasında bakış ve açısı kurgu açısından önemli farklar bulunmaktadır. Bu çalışmada sadece eserlerdeki polisiye unsurlara değil, özellikle polisiye kurgunun üç temel bileşeninden birisi olan suç olgusunun ortak olması, bu ortaklığı tarihî eser kaçakçılığı merkezinde olması ve bu suçun toplumun kültürel geleceği açısından taşıdığı öneme ve buradan

da çocuk okura aktardığı iletiye odaklanılmıştır. Bu bağlamda çalışmaya konu olan eserler polisiye kurguyu oluşturan unsurlar ve çocuk karakterlerin bu bağlamdaki yerleri bakımından değerlendirilmeye çalışılacaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Çalışmada üzerinde çalışılacak eserler temel veri kaynağı olduğu için doküman analizi deseni kullanılmıştır. Doküman analizi Yıldırım ve Şimşek'e (2011: 187) göre araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Bu nedenle doküman analizi deseninin çalışmada uygun olacağı düşünülmüştür. Doküman analizi, diğer araştırma metotlarına göre daha az zaman alması, daha az maliyetli olması ve detaylı incelemelere fırsat vermesi yönüyle işlevseldir (Bowen, 2009: 27).

2.2. İncelenen Kitaplar

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Patton'un (2014: 46) ifadesiyle amaçlı örnekleme derinlemesine anlama üzerine vurgu yapar. Araştırmaya konu olan eserler belirlenirken öncelikle bir internet sitesinde çocuklar için kaleme alınmış ve konusu tarihi eser kaçakçılığı olan eserler tespit edilmiştir. Sonrasında bu eserlerle ilgili ilgili alan uzmanı görüşü alınmıştır. Ayrıca halen bir ortaokulda görev yapan bir Türkçe öğretmeninden de eserlerle ilgili görüş alınmıştır. Çalışmaya konu olan eserlerle ilgili bilgiler tabloda verilmiştir.

Eserin Adı	Yazarı	Basım Yılı	Yayınevi	Kısaltma
Göl Çocukları	İbrahim ÖRS	2017	Nemesis Çocuk	GÇ
Eski Eser Kaçakçıları	Hikmet ULUSOY	2012	İş Bankası Yayınları	EEK
Uyuyan Topaç	Koray AVCI ÇAKMAN	2016	Can Çocuk	UT
Dolunay Dedektifleri-1 İz Peşinde	Mavisel YENER	2013	Bilgi Yayınevi	DD
İstanbul'u Çalıyorlar	Gülsevin KIRAL	2014	Günüşiği Kitaplığı	İÇ
Çalınan Kent	Gülsevin KIRAL	2014	Günüşiği Kitaplığı	ÇK
Ayşegül'e Ne Oldu?	Fatih ERDOĞAN	2009	Mavibulut Yayınları	ANO

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada öncelikle araştırmaya konu olan eserler araştırmacı tarafından herhangi bir kayıt tutulmadan okunmuştur. Sonrasında bir nitel araştırma uzmanı çalışmaya konu olan eserlerden birini okumuştur. Sonrasında bu eserler çalışmanın amacını göz önünde tutacak biçimde araştırmacı tarafından tekrar okunarak fişlenmiştir.

Fişlemenin ardından elde edilen veriler öncelikle betimsel analize tabi tutulmuştur. Bunun nedeni elde edilen verileri daha önceden belirlenen temalara göre özetleyerek yorumlamaktır. Ayrıca elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulması (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224) da hedeflendiği için betimsel analize başvurulmuştur. Bu çerçevede çalışmaya konu eserlerde polisiye kurguyu oluşturan unsurlar tema olarak alınmıştır.

Sonrasında belirlenen tema etrafında toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi hacimli olan nitel materyali alarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimleridir (Patton, 2014: 453). Bu çerçevede içerik analiziyle değerlendirilen veriler yeni kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategoriler suç, suçlu ve adalettir. Tüm bu işlemler yapılırken kodlama güvenilirliğini sağlayabilmek amacıyla birtakım tedbirler alınmıştır. Bu çerçevede yapılan kodlamalar Miles ve Huberman'ın (1994) [Güvenirlik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] formülüyle kontrol edilmiştir. Bu formüle göre araştırma sürecinde yapılan kodlamaların güvenilir olarak kabul edilebilmesi için sonucun .70 ve üzeri olarak çıkması gerekmektedir. Bu formüle göre yapılan hesaplama sonucunda kodlama tutarlılığı .84 olarak elde edilmiştir. Bu da çalışmaya ait kodlamaların güvenilir olduğunu göstermektedir.

Çalışmada ayrıca incelenen eserlere yapılacak göndermelere kolaylık sağlaması açısından kısaltmalar kullanılmıştır. Parantez içerisinde yer alan kısaltmalara ek olarak alıntının yapıldığı sayfa numarası da verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

3. Bulgular

Polisiye romanlarda başat üç temel öge bulunur. Gezer'in ifadesiyle bunlar cinayet (suç), katil (suçlu) ve dedektif (adalet)'tir (2006: 4). Çalışmaya konu olan eserler de bu bağlamda değerlendirilmeye çalışılacaktır.

3.1. Çalışmaya Konu Olan Eserlerde Suça Ait Unsurlar

Tablo 2: Çalışmaya Konu Olan Eserlerde Suça Ait Unsurlar	
Eser Adı	Suç
Göl Çocukları	Tarihî eser kaçakçılığı
Eski Eser Kaçakçıları	Gökçe'nin kaçırılması, tarihî eser kaçakçılığı
Uyuyan Topaç	Tarihî eser kaçakçılığı, tehdit
Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde	Tarihî eser kaçakçılığı
İstanbul'u Çalıyorlar	Tarihî eser kaçakçılığı
Çalınan Kent	Tarihî eser kaçakçılığı
Ayşegül'e Ne Oldu?	Ayşegül'ün kaçırılması, tarihî eser kaçakçılığı

Tablo 2'de çalışmaya konu olan eserlerdeki suça ait unsurlar görülmektedir. Göl Çocukları adlı eserde sakin bir hayatın hüküm sürdüğü Gölüstü kasabasına Kurt Goldman isminde bir turist gelerek kamp kurması, kasabanın sorunlarıyla yakından ilgilenip bağışlar yaparak köylünün güvenini kazanması (GÇ, 30) ve bu güveni kullanarak kasabanın hemen yakınındaki gölün dibinde bulunan ve tarihî açıdan çok kıymetli bir eseri kaçırmaya çalışması (GÇ, 119) konu edilmektedir. Kaçırılmaya çalışılan eser 1500-2000 yıl önce Hititler tarafından yapılmış ve paha biçilemeyen bir heykeldir (GÇ, 122).

Eski Eser Kaçakçıları isimli eserde olaylar 12 yaşında bir kız çocuğu olan Gökçe'nin bir yetiştirme yurduna yerleştirilmesi (EEK, 2) ve burada yurt müdiresinin yurtdışında yaşayan eşi EdelArp'le yurttan kalan çocukların katıldığı bir yurtdışı gezisini araç olarak kullanıp tarihî eser kaçakçılığı yapmaya çalışması (EEK, 88) ekseninde ilerlemektedir. Ayrıca Gökçe şahit suça

ilişkin konuşmalardan dolayı kaldığı yurdun kullanılmayan bir odasına kapatılmıştır (EEK, 15). Kaçırılmaya çalışılan eserler tarihî nitelikteki heykel ve mücevherlerdir (EEK, 87).

Uyuyan Topaç da tarihî eser kaçakçılığının tema olarak kullanıldığı eserlerden birisidir. Eserde 12 yaşındaki Arda'nın annesinin vefat eden teyzesinden miras kalan eve yerleşmek için bir kasabaya taşınmaları (UT, 32), burada bulunduğu yeni arkadaşlarıyla yanında çalıştıkları marangozun tehdit edilmesine (UT, 128) ve yapılan tarihî eser kaçakçılığına şahit olmaları (UT, 133) konu edilmektedir. Kaçakçıların peşinde olduğu tarihî eser ise Grifon heykelidir (UT, 131).

Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde isimli eserde yaşları 8-12 arasında değişen beş arkadaşın yaz tatilinde şahit oldukları ilginç olaylar (DD, 26), daha sonra ise bu ilginç olayların birer birer mantıklı bir şekilde çözülmesi ve çocukların da yardımıyla bir tarihî eser kaçakçılığı şebekesinin ortaya çıkarılması (DD, 114) anlatılmaktadır. Burada kaçakçılığa konu olan madde ise 2. Dünya Savaşında denize düşen bir uçağın batığında bulunan kobra zehiri şişeleridir (DD, 120). Her ne kadar şişelerde bulunan kobra zehiri tarihî eser niteliğinde olmasa da uçağın yıllar önce batmış olması nedeniyle eser inceleme konusu yapılmıştır.

İstanbul'u Çalıyorlar isimli eser de tarihî eser kaçakçılığının tema olarak alındığı eserlerden biridir. Kitapta İstanbul'daki tarihsel mekanların organize suç örgütü tarafından yurtdışına kaçırılması ve ardından bu eserlerin bulunarak yurda getirmeleri konu edilmektedir. Kaçırılan eserler ise Galata Köprüsü (İÇ, 111), Yerebatan Sarnıcı (İÇ, 36), Süleymaniye Camisi (İÇ, 82), Galata Kulesi (İÇ, 107)'dir. Bu eserde yazar eserin isminden de hareketle sadece İstanbul'daki eserlere yer vermiştir.

Çalınan Kent isimli eser ise İstanbul'u Çalıyorlar adlı kitabın devamı niteliğindedir. Eser İstanbul'u Çalıyorlar adlı eserle benzer bir kurguyla İstanbul'un çalınarak yurtdışına götürülen tarihî eserlerinin bularak Türkiye'ye geri getirilmeleri anlatılmaktadır. Kaçırılan eserler Rumeli Hisarı (ÇK, 26), Dikilitaş (ÇK, 75)'tir.

Ayşegül'e Ne Oldu? adlı eserde, eserin kahramanı Bulut'un yakın arkadaşlarından Ayşegül, mahallenin hemen yakınındaki tarihî eserlerin kaçakçılığında kullanılan taş ocağı çalışanlarınca kaçırılır. Bu olay aslında eserdeki temel olayı da teşkil eder. Ayşegül'ün kaçırılma nedeni uzun süre anlaşılabilir. Ancak daha sonra Ayşegül'ün babasının bozulan işlerini düzeltebilmek amacıyla tefecilerden yüklü miktarda borç aldığı, borcunu ödeyemeyince tarihî eser kaçakçılığı da yapan çeteye yardım etmek zorunda kaldığı ve bu çetenin bir anlaşmazlık sonucu Ayşegül'ü kaçırdığı anlaşılır (ANO, 182).

3.2. Çalışmaya Konu Olan Eserde Suçlular

Tablo 3: Çalışmaya Konu Olan Eserlerde Suçlular	
Eser Adı	Suçlu
Göl Çocukları	Kurt Goldman
Eski Eser Kaçakçıları	Edel Arp ve yurt müdiresi eşi
Uyuyan Topaç	Turist görünümündeki kaçakçılık şebekesi
Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde	Yunanistan bağlantılı kaçakçılık şebekesi
İstanbul'u Çalıyorlar	Veli Uzunelli, Acar Tezkaçar
Çalınan Kent	Kaçakçılık şebekesi
Ayşegül'e Ne Oldu?	Tarihî eser kaçakçılığı yapan çete, tarihî eser kaçakçısı turistler

Araştırmaya konu olan eserlerde suçlu konumundaki kişiler Tablo 3'te verilmiştir. Göl Çocukları adlı eserde Gölüstü kasabasının yakınındaki gölün altında bulunan paha biçilemeyen heykeli çalmaya çalışan kişi turist görünümünde kasabaya gelip göl kenarında kamp kuran Kurt Goldman'dır. Bu kişi 50 yaşlarında, arabası olan, maddi durumu iyi, sporcu görünüşlü birisi olarak karakterize edilmiştir (GÇ, 14).

Eski Eser Kaçakçıları'nda ise asıl suçlu Edel Arp hakkında çok fazla bilgi yoktur. Eşi yurt müdiresi Güner Arp hakkında verilen bilgiler de sınırlıdır. Kısa boylu, sarışın, zayıf ve çok zeki olarak resmedilen Güner Arp'in (EEK, 2) yanında çalışan yurt personeli de tarihî eser kaçakçılığı suçuna ortaktır.

Uyuyan Topaç adlı eserde suçlu olarak yer alan çete mensuplarının isimleri geçmez. Sadece onların turist görünümünde kasabanın yakınındaki bir tepede ev alıp orada yaşayan ve Almanya'dan geldiklerini söyleyen bir karı-koca olduğu anlatılır (UT, 56).

Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde isimli eserde de suçlular isim olarak zikredilmez. Sadece Yunanistan'la bağlantılı bir kaçakçılık çetesinin varlığı ve bu çetenin kaçakçılık konusunda insan ve teknik olarak geniş imkanlara sahip olduğu vurgulanır (DD, 122).

İstanbul'u Çalıyorlar ve Çalınan Kent'te ise kaçakçılık şebekesinin başı Veli Uzunelli'dir. Yardımcısının adı ise Acar Tezkaçar'dır. Veli Uzunelli, daha önce de kaçakçılık yapmış bir sabıkalıdır (İÇ, 64). Bunun yanında CarmenSandiego da kaçakçılık şebekesinin bir elemanıdır (ÇK, 46).

Ayşegül'e Ne Oldu? adlı eserde tarihî eser kaçakçılığı yapan ve Ayşegül'ü de kaçıran çete suçlu konumundadır. Daha sonra kurguya dâhil olan ve kaçakçı çeteye yardım eden turistler de söz konusu eserde yine suçlu konumunda yer alırlar. (ANO, 158). Özellikle kurguya sonradan dâhil olan turist karı-koca, önce Türkçe bildiklerini saklarlar ancak sonrasında ikisinin de iyi derecede Türkçe bildiği anlaşılır (ANO, 156).

3.3. Çalışmaya Konu Olan Eserde Olayı Çözen Kişiler (Dedektif/Adalet)

Tablo 4: Çalışmaya Konu Olan Eserlerde Olayı Çözen Kişiler (Dedektif/Adalet)	
Eser Adı	Olayı Çözen Kişiler
Göl Çocukları	Selçuk ve Duygu, yardımcı olarak jandarma
Eski Eser Kaçakçıları	Gökçe, yardımcı olarak polisler
Uyuyan Topaç	Arda, Selim, Figen ve Ömer, yardımcı olarak polisler
Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde	Birce, Ece, Oğuz, Bilgecan, Ada, Tom Amca, yardımcı olarak polisler
İstanbul'u Çalıyorlar	Ömer Hepçözer, Mustafa, Elif, Özden Abla, yardımcı olarak polisler
Çalınan Kent	Ömer Hepçözer, Mustafa, Elif, Özden Abla, yardımcı olarak polisler
Ayşegül'e Ne Oldu?	Bulut ve babası, yardımcı olarak polisler

Tablo 4'te çalışmaya konu olan eserlerde olayı çözen ve buna katkı sağlayan kişiler görülmektedir. Göl Çocukları adlı eserde Selçuk ve Duygu, muhtarın ve büyüklerin tüm ısrarına rağmen Kurt Goldman'ın asıl amacının gölde bulunan heykeli çalmak olduğunu ortaya çıkarırlar. Burada ancak Selçuk ve Duygu'nun söylediklerinin doğruluğuna inanınca jandarma devreye girer. Eski Eser Kaçakçıları'nda ise Gökçe birtakım olağanüstü güçlerini kullanarak olayı çözer ve

polis suçluları yakalamasına yardımcı olur. Uyuyan Topaç'ta Arda ve arkadaşları büyükleriyle ve polisle işbirliği yaparak Grifon heykelinin kaçırılmasını önlerler. Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde adlı eserde Birce ve arkadaşları Tom Amca ve polislerle işbirliği içerisinde uluslararası bağlantılı bir kaçakçılık şebekesini ortaya çıkarırlar. İstanbul'u Çalıyorlar ve Çalınan Kent'te ise olayın çözümüne en büyük katkıyı sağlayan kişi eski bir polis olup dedektiflik bürosu açan Ömer Hepçözer'dir. Mustafa ve diğer karakterler polislerle birlikte Ömer Hepçözer'e farklı biçimlerde yardımcı olurlar. Ayşegül'e Ne Oldu? adlı eserde olayı çözen Bulut'tur. Bulut, meraklı, cesur, çalışkan ve arkadaş canlısı bir çocuk olarak resmedilir. Bunun yanında Bulut'un babası her iki eserde de Bulut'a yardım ederek suçluların yakalanmasını sağlar. Sorunun çözülmesi için başvuru polisler ise biraz ilgisiz, karşısındakileri tam olarak dinlemeyen ve yanlış anlamaya eğilimli kişiler olarak karşımıza çıkar (ANO, 51-52). Bunun dışında Bulut'un arkadaşları olan Orhan, Mustafa, Ayşegül ve Aslı da Bulut'a olayları çözerken yardımcı olurlar.

4. Sonuç ve Tartışma

Çalışmaya konu olan eserlerde suç olgusu tarihî eser kaçakçılığı temelinde şekillenmektedir. Bunun yanında bu suçun işlenebilmesi için adam kaçırmaya, tehdit gibi birtakım suçların da işlendiği görülmektedir. Bu bağlamda eserleri kaleme alan yazarların tarihî eserlerin ülke ve insanlık mirası olduğu ve korunması gerektiği iletisinde birleştikleri söylenebilir. Kaçırılan eserlerin hemen tamamının tarihî değere sahip olması bu görüşü desteklemektedir. Ayrıca kaçırılmaya çalışılan eserler hakkında metnin olağan kurgusu içerisinde birtakım bilgiler verilmesinin de okur açısından doğal bir öğrenme sağlayacağı düşünülebilir.

Polisiye kurgulu eserlerde ikinci bileşen "suçlu"dur. İncelenen eserlerde suçluların yurt içi bağlantıları olmakla beraber turist görünümü kahramanlar olduğu görülmektedir. Sadece Eski Eser Kaçakçıları adlı eserde kaçakçılık şebekesinin başı Edel Arp turist görünümünde değil, eşiyile yurt işleten bir yabancısıdır. Buradan eserlerde yabancılara karşı her zaman dikkatli ve temkinli olma uyarısının yer aldığı tespiti yapılabilir. Ayrıca Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde adlı eserde eski bir pilot olan ve Türkiye'ye yerleşen Tom Amca, polislerle işbirliği yapmaktadır. Bu durum turistlerin her zaman tehlikeli olmayabileceği iletisini akla getirmektedir. Bunların yanında Türkiye'nin turizmden önemli ölçüde gelir elde ettiği düşünüldüğünde turistleri her zaman suç işleme potansiyeli olan insanlar olarak yansımanın doğru olmadığı tespiti yapılabilir.

Eserlerde olaylar -Eski Eser Kaçakçıları hariç- işbirliği içerisinde çözülmektedir. Yazarların olayların çözümünde farklı karakterlere yer vermesi, işbirliği ve yardımlaşmanın önemini vurgulama çabası olarak değerlendirilebilir. Eserlerde suçu ortaya çıkaran ve suçluyu yakalayan kişilere bakıldığında tamamında 8-12 yaş aralığında çocuklar olduğu görülmektedir. Cinsiyet anlamında hem kız hem de erkek çocukların eserlerde yer almaları yazarların toplumsal cinsiyet algısı noktasında duyarlı olduğunu akla getirmektedir. Ayrıca suçluların yakalanmasında çocukların birinci derece yakınlarından ve polis veya jandarmadan yardım almaları da yazarların çocuklara suçluların yakalanmasında yetişkinlerden ve güvenlik güçlerinden yardım alınması noktasında uyarıcı ileti vermek istedikleri olarak yorumlanabilir.

Sonuç olarak tarihî eser kaçakçılığı suçunun Türk çocuk edebiyatında önemli yansımaları olduğu, yazarların bu eserler yoluyla çocukları kültürel değerleri koruma bilinci, yabancılara karşı her zaman temkinli olma ve suçluların yakalanmasında yetişkinlerden yardım isteme konularında teşvik ettikleri görülmektedir. Bunun yanında incelenen eserlerin çocukların merak ve ilgisine hitap ederek onlarda okuma isteği uyandıracığı, aynı zamanda okurun metnin kurgusuna poetik bir üslupla konumlandırılmış birtakım olumlu değer ve iletilerle de

karşılaşacağı tespit edilmiştir. Bu tespitler ışığında söz konusu eserlerden çocuklarda tarihi eserleri ve mirası koruma bilinci oluşturma amacıyla yararlanmak mümkündür.

Kaynaklar

Asutay, H. (2013). Literatureeducationwithchilddedectivestories. 22.03.2016. tarihinde <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813029935> adresinden alınmıştır.

Bowen, Glenn A. (2009). Documentanalysis as a qualitativeresearchmethod. *QualitativeResearchJournal*. vol. 9, no.2,pp. 27-40. 17.03.2016 tarihinde <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.3316/QRJ0902027> adresinden alınmıştır.

Çakman, K. A. (2016). *Uyuyan topaç*. İstanbul: Can Çocuk.

Erdoğan, F. (2009). *Ayşegül'e ne oldu?*. İstanbul: Mavibulut Yayınları.

Gezer, H. (2006). *Türk edebiyatında polisiye roman ve Ahmet Ümit'in polisiye roman kurguları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Gündüz, O. & Şimşek, T. (2011). *Uygulamalı okuma eğitimi el kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.

Karagöz, M. (2013). Edebiyatın izinde polisiye edebiyat. In S. Şahin, B. Öztürk & D. Ardalı Büyükerman (Eds.), *Çocuk yazınında ihmal edilen bir tür: polisiye* (pp. 166-171). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Kıral, G. (2014). *Çalınan kent*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Kıral, G. (2014). *İstanbul'u çalıyorlar*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Örs, İ. (2017). *Göl çocukları*. İstanbul: Nemesis Çocuk.

Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri” (Bütün, M. & Demir, S. B. Çev.), Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Stebler M. Z. (2011). Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı. In Şimşek, T. (Ed.), *Yaş gruplarına göre çocuk kitapları* (pp. 131-144). Ankara: Grafiker Yayınları.

Şimşek, T. (2002). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Rengarenk Yayınları.

TDK, (2011). *Türkçe sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ulusoy, H. (2012). *Gökçe'nin maceraları-eski eser kaçakçıları*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Yakar, Y. M. (2014). Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatında polisiye. *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı, C:CVII, S: 756*. (pp.675-682)

Yener, M. (2013). *Dolunay dedektifleri-1/iz peşinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

- Yılmaz, O. (2013). *Fatih Erdoğan'ın eserlerinin eğitsel değerler açısından incelenmesi*. Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yiğit, E. (2002). *Peyami Safa'nın Server Bedii imzalı polisiye- macera türündeki eserlerinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Extended Summary

1. Introduction

Children's literature is a transitional literature that prepares children for adulthood and is prepared for the child's perspective. Of course, it is necessary that this literature not only aesthetically pleases children but also gives them reading habits. It can be said that children who meet with the works of qualified children's literature at the right time would turn reading habit into an indispensable activity. Besides, there is also an educational function of children's literature, although this is not the main aim. The works appropriate to their level send educational messages to the children unconsciously. It is of utmost importance to protect historical artifacts which are of cultural heritage both nationally and universally, and to prevent their illegal trade. The awareness of preserving historical artifacts in the works directed to children and the existence of messages about the prevention of the smuggling of historical artifacts will raise awareness among children who read these works. In this context, in the present study, the works for the children, entitled *Ayşegül'e Ne Oldu?*, *Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde*, *Uyuyan Topaç*, *Eski Eser Kaçakçıları*, *Göl Çocukları*, *İstanbul'u Çalıyorlar* and *Çalınan Kent* were examined in terms of the reflection of the crime of smuggling. The absence of such a study in the literature constitutes the starting point of the present paper.

2. Method

In the study, document analysis was used because the Works to be studied were primary sources. Document analysis covers the analysis of written materials containing information about the cases and phenomena to be investigated according to Yıldırım and Şimşek (2011: 187). For this reason, the document analysis design is thought to be appropriate for the study. Document analysis is functional since it takes less time, costs less, and allows for more detailed analysis than another research methods (Bowen, 2009: 27).

Sampling method is used in the study. According to Patton (2014: 46) purposeful sampling makes an emphasis on skimming. In the research, the articles for the children were taken accordingly and artifacts which were smuggled were identified in the fiction, and then field expert opinions on the artifacts were consulted. In addition, a Turkish teacher who is currently working at a secondary school has also been consulted about the works. In the study, in order to be able to form the theoretical framework, studies related to the reflection of the detective literature on children and the first youth literature were scanned. Subsequently, the works of interest were read by a researcher and a qualitative research expert without any record. Later, these Works were rewritten taking into consideration the purpose of the study.

The data obtained after the tagging were first subjected to descriptive analysis. The reason is to interpret summarizing the data obtained according to the previously determined theme. In addition, descriptive analysis was conducted because the findings were represented in an organized and interpreted way to the reader (Yıldırım and Şimşek, 2011: 224). The elements that constituted detective fiction are taken as the theme in the works. Afterwards, the collected data around the determined theme was subjected to content analysis. Content analysis enables an in-depth processing of the summarized and interpreted data in descriptive analysis and the discovery of concepts that cannot be discerned by a descriptive approach (Yıldırım and Şimşek, 2011: 227). In this framework, data evaluated by content analysis are collected under categories. These categories are crime, criminal and justice. When all these operations are performed, some measures have been taken in order to ensure coding reliability.

3. Findings, Discussion and Results

There are three main elements in the detective novels. These are murder (crime), murderer (criminal) and detective (justice) (Gezer, 2006: 4). The relevant works will be evaluated in this context. The crime in the study study is the smuggling of historical artifacts. The works smuggled in the work entitled as Eski Eser Kaçakçıları are statues and jewels (EEK, 87). The historical artifact that the smugglers were after in the Uyuyan Topaç is a griffon sculpture (UT, 131). The material smuggled in the work Dolunay Dedektifleri-1/İz Peşinde is the cobra poison bottles located at the bottom of a plane that fell in the sea during World War II (DD, 120). Galata Bridge (İÇ, 111), Yerebatan Cistern (İÇ, 36), Süleymaniye Mosque (İÇ, 82) and Galata Tower (İÇ, 107) are the works that are smuggled in the work İstanbul'u Çalıyorlar. RumeliHisarı (ÇK, 26) and Dikilitaş (ÇK, 75) are the properties that are smuggled in the work Çalınan Kent.

It can be argued that the value of historical works attempted to be abducted in both national and universal sense invites writers to be sensitive not only to national cultural values but also to universal cultural values. The second component of detective works is a criminal. Some of the works give detailed information about the criminals, some do not. However, it is noteworthy that, except for one of the works, in all other works foreigners in guise of tourists have been involved in the smuggling of historical artifacts.

From here it can be deduced that authorstry to raise awareness about being careful about foreigners in their readers. In the works, it is seen that it is children in the age range of 2 to 12 years who find The crime and catch the criminal. The fact that both girls and boys are involved in works in the sense of genders suggests that writers are sensitive at the point of gender perception. In addition, children's first-degree relatives and police or gendarmerie assistance in the arrest of the offenders may be interpreted as requiring the author to give a warning message to adults and security forces about the arrest of the offenders. As a result, it can be determined that the crime of historical artifacts smuggling has an important reflection in Turkish children's literature and that the authors are encouraged to protect the cultural values of children through these works, to always be cautious about foreigners and to encourage adults to help catch criminals.